

РОБЪРТ ШЕКЛИ

МОЯТ ДВОЙНИК РОБОТЪТ

Превод от английски: Маргарита Златарова, 1985

chitanka.info

„Роботорама на Снейт“ — незначително на вид предприятие на булевард КБ22 в Големия Нюарк. Притиснато между пречиствателния завод и протеиновия магазин. На витрината му нищо необикновено — три човекоподобни робота, облечени според предназначението си. Застинали усмивки и биеща на очи реклама:

Модел ПБ-2 — готвач-французин
Модел РЛ9 — английска бавачка
Модел ИХ5 — италиански градинар
Всеки е готов да ви служи
Всеки ще внесе в дома ви топлината и уютата на
миналите стари времена.

Бутнах вратата и през прашната демонстрационна зала минах в цеха — нещо средно между касапница и работилница на великан. На полиците, стелажите или просто на пода лежаха глави, ръце, крака, туловища, които неприятно биха напомняли човешки, ако не бяха стърчащите жици.

От страничното помещение излезе Снейт — малък, невзрачен човечец с хлътнали бузи и червени задебелили ръце. Той беше чужденец — най-добрите нелегални работи се правят от чужденците.

— Всичко е готово, мистър Уатсън.

(Моеето име не е Уатсън, името на Снейт не е Снейт. Естествено промених фамилните имена.)

Снейт ме заведе в ъгъла, където стоеше робот с обвита глава, и с театрален жест смъкна плата.

Малко е да кажа, че роботът по външност приличаше на мен: този робот бях аз, достоверно и безгрешно копие до най-дребните подробности. Разглеждах лицето му сякаш за първи път забелязвах оттенък на суровост в острите черти и нетърпеливия блясък на дълбоко поставените очи. Да, това бях аз. Не поисках да прослушам гласа му, нито проверих поведението му. Просто платих на Снейт и го помолих да ми достави поръчката вкъщи. Засега всичко вървеше по план.

Живея в Манхатън на Горната Пета Вертикална. Това ми струва доста скъпо, но си заслужава да платиш малко повече, за да виждаш

небето. Тук е и работният ми кабинет. Аз съм междупланетен посредник, специалист съм в събирането на редки минерали.

Като всеки, който иска да запази своето положение в нашия динамичен свят на конкуренцията, аз строго се придържам към твърд режим на живот. Работата ми отнема лъвския пай от живота, но за всичко останало също са отделени време и място. Два часа от седмицата отделям за контакти, два часа за безцелна почивка. За сън са предвидени шест часа и четиридесет и осем минути на денонощие. Тогава включвам съновадач и използвам това време, за да изучавам специална литература чрез хипнопедия. И така нататък.

Правя всичко по график. Преди много години заедно с представители на компанията „Вашият живот“ разработих всеобхватна схема, задодох я на компютъра и оттогава не се отклонявам от нея дори за минута.

Разбира се, предвидени са отклонения в случай на болест, война, стихийни бедствия. Има въведени две запасни подпрограми. Едната взема под внимание появяването на жена и преобразува графика ми така, че да се отделят четири специални часа на седмицата. Втората предвижда жена и дете и освобождава допълнително два часа седмично. Прецизното изработване на подпрограмите ще позволи да се намали моята производителност само съответно на две цяло и три десети и две цяло и девет десети процента.

Реших да се ожения на възраст тридесет и две и половина години, като поръчах избора на жена на агенцията „Гарантиран брачен успех“ — фирма с безупречна репутация. Но се случи нещо съвършено непредвидено.

Веднъж в часовете, предвидени за почивка, присъствувах на сватбата на един мой познат. Приятелката на младоженката се казваше Илейн. Беше изящна жива девойка със светли коси и очарователна фигурка. Хареса ми, но като се върнах вкъщи, веднага забравих за нея. Тоест, струваше ми се, че съм я забравил. В следващите дни и нощи нейният образ неотлъчно се явяваше пред очите ми. Загубих апетит и сънят ми се влоши. Компютърът, който обработваше достъпната за него информация, предположи, че или се намирам на границата на нервно разстройство, или пък, по-скоро, съм сериозно влюбен.

Не може да се каже, че бях недоволен. Любовта към бъдещата съпруга е положителен фактор за установяване на добри отношения.

Корпорацията „Благоразумие“ направи справка по моя молба и установи, че Илейн е подходящ обект във висша степен. Поръчах на Мистър Щастие, известния посредник в брачните въпроси, да й направи предложение вместо мен и да се заеме с обичайните приготовления.

Мистър Щастие — невисок, побелял джентълмен с блуждаеща усмивка, ми донесе не особено добри новини.

— Младата жена — съобщи ми той — е привърженичка на старите възгледи. Тя желае да я ухажвате.

— Това конкретно какво означава? — попитах аз.

— Това означава, че трябва да й позвъните по видеофона, да й определите среща, да я заведете на вечеря, да посетите с нея места за обществени развлечения и така нататък.

— Дневният ми режим не ми предоставя време за подобни занимания — казах аз. — Но ако това е абсолютно необходимо, ще се постарая да се освободя в четвъртък от девет до дванадесет.

— Като начало е великолепно — одобри Мистър Щастие.

— Като начало? Колко вечери ще трябва да утрепя за това?

Мистър Щастие предполагаше, че ухажването по всички правила ще изисква поне три вечери в седмицата и ще продължи два месеца.

— Нелепо! — възкликнах аз. — Човек може да си помисли, че момичето има маса свободно време.

— Съвсем не — увери ме Мистър Щастие. — Илейн като всеки образован човек в наше време има много наситен, планиран в детайли начин на живот. Нейното време изцяло е погълнато от работата, семейството, благотворителна дейност, артистични изисквания, политика.

— Но защо настоява за това разточително занимание?

— Изглежда, че при нея е въпрос на принцип. Или казано накратко: тя иска това.

— Илейн склонна ли е към нелогични постъпки?

Мистър Щастие въздъхна.

— Какво искате, нали е жена...

Целия си час за отдых посветих на размисли. На пръв поглед имах само два пътя — или да се откажа от Илейн, или да се подчиня на прищявката й. В последния случай ще загубя около седемнадесет

процента от дохода си и освен това ще прекарвам вечерите си по най-скучния, глупав и непродуктивен начин.

Сметнах, че и двата пътя са неприемливи, и се озовах в задънена улица.

От досада ударих с юмрук по масата, така че старият пепелник подскочи. Гордън, един от моите работи-секретари, се отзова на шума.

— Трябва ли ви нещо, сър?

Гордън е андроид от серията ОНЛХ (Ограничено надарен с личностни характеристики) клас „Делукс“. Слаб, леко прегърбен, прилича досущ на Лесли Хауърд. Ако не бяха задължителните правителствени клейма на челото и на ръцете му, нямаше да се отличава от човек. При вида на Гордън ме осени идея.

— Гордън — бавно казах аз, — знаеш ли, кой произвежда най-добрите индивидуализирани работи?

— Снейт от Големия Нюарк — уверено отвърна той.

Проведох разговор със Снейт и се убедих, че той е напълно нормален, алчен с мярка човек. Снейт се съглася да направи робот без правителствен печат, който да ми прилича и да дублира моя начин на поведение. Трябваше да заплатя доста солидна сума, но останах доволен: пари имах предостатъчно, но времето ми беше броено. Така и започна всичко.

Когато се върнах вкъщи, роботът, изпратен с пневмоекспреса, вече ме чакаше. Оживих го и веднага се заех за работа. Моят компютър вмъкна в паметта на робота цялата информация, която се отнасяше непосредствено до мен. Аз въведох плана за ухажване и направих нужната проверка. Резултатите надхвърлиха всички очаквания. Окрилен от успеха, позвъних на Илейн и си уговорих среща.

През останалата част от деня се оправях с работите на борсата. Точно в осем Чарлз II, както започнах да го наричам, тръгна за срещата. Аз малко подремнах и отново се заех за работа.

Чарлз II се върна точно в полунощ, според програмата. Нямаше нужда да го разпитвам: всичко бе запаметено от скритата камера, която Снейт бе вградил в лявото око на робота. Гледах и слушах началото на моето ухажване със смесено чувство.

Роботът безусловно бях аз, включително и покашлянето, преди да заговори, и навика да потрива палеца и показалеца си, когато се замисли. За първи път забелязах, че смехът ми напомня неприятно

кискане и реших да избавя себе си и Чарлз II от това и от други дразнещи маниери.

И все пак, според мен, първият опит беше блестящ. Останах доволен. И работата, и ухажването вървяха успешно. Осъществи се древната мечта: едно „аз“ разполагаше с две тела. Можеше ли да се желае повече от това?

Какви изумителни вечери прекарвахме! Моите преживявания, макар и не от първа ръка, бяха искрени. И досега помня първата кавга с Илейн: колко красива беше тя в своето упорство, а последвалото помирение беше чудесно.

Впрочем помирението отвори някои проблеми. Бях програмирам Чарлз II да не минава определени граници в действията си. Но животът показва, че човек не може да предвиди всички замисли в отношенията на две независими същества, особено ако едно от тях е жена. За по-голяма правдоподобност трябваше да се съглася на отстъпка.

След първия трус вече с интерес следях себе си и Илейн. Някой надут психиатър вероятно би разпознал в това еротомания или нещо по-лошо. Но да си помислиш това, означава да пренебрегнеш същината на човешката природа. В края на краищата кой мъж не би желал да се погледне отстрани!

Моите отношения с Илейн се развиваха драматично, в поразяващо ме направление. Появи се някакво отчаяние, някакво любовно безумие, в което никога не бих се заподозрял. Нашите срещи добиха оттенък на възвишена печал, обагриха се с чувство на надигаща се неизбежна загуба. Понякога изобщо не разговаряхме, просто седяхме, държахме се за ръце, без да откъсваме очи един от друг. А веднъж Илейн се разплака, без всякаква видима причина. „Какво да правим?“ — прошепна тя. Милвах косите ѝ и не знаех какво да кажа.

Разбира се, прекрасно разбирам, че всичко това става с работа. Но роботът беше аз — мой двойник, моя сянка. Той се държеше така, както бих се държал аз в подобна ситуация, следователно неговите преживелици принадлежаха на мен.

Всичко това бе безкрайно интересно. Но дойде време да помислим и за сватбата. Поръчах на работа да предложи датата на годеща и да прекрати ухажванията.

— Юнак си — похвалих го аз. — Когато всичко свърши, ще ти направят пластична операция, ще те снабдят с нови личностни характеристики и ти ще заемеш почетно място в моята фирма.

— Благодаря ви, сър — промълви Чарлз II. Лицето му беше непроницаемо и гласът му изразяваше идеално послушание. Той тръгна към Илейн, като носеше моя последен дар.

Настъпи полунощ, а Чарлз II не се връщаше. Почнах да се безпокоя. Към три часа през нощта започнаха да ме терзаят най-нелепи фантазии. Открих, че съм способен на истинска ревност. Минутите течаха мъчително бавно. Моите фантазии придобиха садистичен характер. Вече си представях как жестоко ще им отмъстя и на двамата — на робота за неподчинение, а на Илейн за глупостта ѝ да приеме механична имитация за истински мъж!

Накрая заспах.

Но и сутринта Чарлз II не дойде. Отмених всичките си срещи за деня и се затекох към Илейн.

— Чарлз? — възкликна тя. — Колко неочаквано! Така се радвам!

Влязох в квартирата ѝ с най-безгрижен вид, решил да запазя спокойствие, докато не разбере точно какво е станало през нощта.

— Неочаквано? — попитах аз. — Нима не ти споменах, че мога да дойда на закуска?

— Възможно е — каза Илейн. — Честно казано, бях доста развълнувана, за да запомня всичките ти думи.

— Но помниш останалото, нали?

Тя мило се изчерви.

— Разбира се, Чарлз. И досега имам следа на ръката.

— А, така ли?

— И устните ме болят.

— Не бих отказал едно кафе.

Тя наля кафето и аз на две глътки пресуших чашката.

— Ти познаваш ли ме? Не намираш ли промяна от вчера вечерта?

— Разбира се, че не — учуди се тя. — Струва ми се, че познавам всички твои настроения. Чарлз, какво се е случило? Нещо ли те е огорчило вчера?

— Да! — диво изкрещях аз — Спомних си как танцуваше гола на верандата! — гледах я втренчено, очаквайки взрив от негодувание.

— Нещо ме прихвана — нерешително проговори Илейн. — Освен това не бях съвсем гола... Ти сам ме помоли...

— Да. Да-да... — смутих се аз, но реших да не отстъпвам. — А когато пи шампанско от салатиерата...

— Отпих само една глътка — вмъкна тя. — Много дръзко ли беше?

— А помниш ли как ние с теб, обезумели, си разменихме дрехите?

— Колко сме покварени ние с тебе — разсмя се тя.

Станах.

— Илейн, какво точно прави ти миналата нощ?

— Странен въпрос — произнесе тя. — Бях с тебе. Всичко, за което ти казваш...

— Измислих го.

— Тогава с кого беше?

— Бях сам вкъщи.

Тя замълча за минута, като подреждаше мислите си.

— Чарлз, трябва да ти призная нещо...

Скръстих ръце на гърдите си в очакване.

— Аз също бях снощи вкъщи сама.

Веждите ми се вдигнаха нагоре.

— А през останалите дни?

Тя въздъхна дълбоко.

— Нямам повече сили да те лъжа. Наистина ми се искаше старомодно ухажване. Но когато дойде времето, се убедих, че нямам нито минута свободно време. Разбираш ли, точно тогава свършваше курсът по ацтекска керамика, а ме избраха и за председател на Лигата за помощ на алеутите, а пък и новият ми магазин за женски облекла изискваше особено внимание.

— И какво направи?

— Е, не можех да ти кажа: „Слушай, хайде да се откажем от тези ухажвания и да се оженим“. В края на краищата ние едва се познавахме.

— *Какво направи?*

Тя наведе глава.

— Някои мои приятелки бяха си изпатили по този начин... Бяха се обърнали към един специалист по работи, Снейт... Защо се смееш?

— Аз също трябва да ти призная нещо. Снейт помогна и на мене.

— Чарлз! Ти си изпратил робот да ме ухажва? Как си могъл? Ако ако бях аз?

— Според мен нито ти, нито аз имаме право да се възмуцаваме. Твоят робот върна ли се?

— Не. Аз реших, че Илейн II и ти...

Поклатих глава.

— Никога не съм се срещал с Илейн II, както и ти с Чарлз II. Нашите роботи, мисля, така са се увлекли един друг, че са избягали заедно.

— Нима роботите са способни на такова нещо?

— Нашите са способни. По всяка вероятност те са се препрограмирали един друг.

— Или просто са се обикнали — със завист произнесе Илейн.

— Ще изясня какво се е случило. А сега, Илейн, нека помислим за нас. Предлагам да се оженим при първа възможност.

— Да, Чарлз — измърка тя.

Целунахме се. А после усърдно започнахме да координираме нашите графици.

Успях да проследя бегълците до космодрума „Кенеди“. Оттук те се озовали на Петата станция, където се прехвърлили на експреса, който се отправил към съзвездието Центавър. Нямахме смисъл да продължавам да ги търся. Те можеха да изберат която и да е от дузината планети.

Това, което ни се случи с Илейн, дълбоко ни порази. Разбрахме, че прекалено сме привързани към принципа „време-пари“ и пренебрегваме обикновените древни радости. И постъпихме, както ни подсказаха нашите сърца — отделихме по час от всеки ден, седем часа в седмицата, за да бъдем заедно. Приятелите ни смятат за глупави романтици, но ние не им обръщаме внимание. Чарлз II и Илейн II, нашите алтер его, биха одобрили това.

Остава да добавя още нещо. Една нощ Илейн се събуди в истерия. Присънило ѝ се, че Чарлз II и Илейн II са истински хора, които са се изтръгнали от хладната деловитост на Земята в някакъв друг, по-обикновен и по-щедър на човешка топлина свят. А ние сме роботи, оставени на тяхно място и програмирани да вярваме, че сме хора.

Обясних на Илейн цялата нелепост на нейния сън. Това не беше толкова лесно и ми отне много време, но в края на краищата я убедих. Ние сме щастлива двойка. А сега трябва да свършвам разказа си, защото ме чака работа.

Публикувано във вестник „Орбита“, броеве 45,46/1985 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.